

> Retouradres Postbus 10638 2501 HP Den Haag

FIU-Nederland

Bezoekadres (op afspraak):

Europaweg 45
2711 EM Zoetermeer

Postbus 10638
2501 HP Den Haag

www.fiu-nederland.nl

T 088 662 9500

POSITION PAPER FIU-NEDERLAND OP CRYPTOCURRENCIES EN ICO

Inleiding over de FIU-Nederland¹

De Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland) is op basis van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) het enige en centrale meldpunt waar diverse meldingsplichtige instellingen ongebruikelijke transacties dienen te melden.

Met haar analyses van gemelde ongebruikelijke transacties legt de FIU-Nederland transacties en geldstromen bloot die mogelijk te relateren zijn aan witwassen, financiering van terrorisme en onderliggende gronddelicten. Nadat transacties verdacht zijn verklaard door het hoofd van de FIU-Nederland worden deze ter beschikking gesteld aan diverse (bijzondere) opsporingsinstanties, inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

FIU-Nederland is sinds 1 januari 2013 beheersmatig ondergebracht bij de politie als een zelfstandig, onafhankelijk en herkenbaar opererende entiteit. Politiek-beleidsmatig valt de FIU-Nederland onder de Minister van Justitie en Veiligheid.

Met haar financial intelligence levert de FIU-Nederland op nationaal en internationaal niveau een belangrijke bijdrage aan de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme. De FIU-Nederland heeft als hoofdtaak ongebruikelijke transacties nader te onderzoeken en te verrijken met aanvullende informatie, om te bezien of deze transacties verdacht verklaard kunnen worden.

Tevens dient de FIU-Nederland deze verdachte transacties op een effectieve en efficiënte manier te verstrekken aan diverse rechtshandhavende instanties. Een goede netwerksamenwerking met nationale partners en een internationale benadering zijn hierbij van groot belang.

Witwassen en financiering van terrorisme zijn grensoverschrijdende problemen, die alleen internationaal effectief kunnen worden bestreden. Binnen de Europese Unie en door de Financial Action Task Force (FATF)² worden door landen bindende afspraken gemaakt over de aanpak van deze problemen. Europese richtlijnen en intergouvernementele verplichtingen vormen dan ook de basis voor de Nederlandse wet- en regelgeving. Internationaal maakt de FIU-Nederland deel uit van een wereldwijd netwerk van FIU's. Dit doet zij via de meer dan 150 FIU's tellende Egmont Group en in Europees verband binnen het EU FIU-platform.

---

¹ www.fiu-nederland.nl

² www.fatf-gafi.org

Meldplicht

De in de Wwft genoemde categorieën instellingen dienen reeds ongebruikelijke transacties te melden bij de FIU-Nederland. Van een ongebruikelijke transactie is onder meer sprake, indien er een aanleiding bestaat om te veronderstellen dat een transactie verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme. Daarbij kan het ook gaan om transacties waarin cryptocurrencies of daaraan gerelateerd betalingsverkeer een rol spelen. De typen meldingsplichtige instellingen die deze risico's signaleren, zijn op dit moment voornamelijk payment service providers, bancaire instellingen en geldtransactiekantoren.

Er zijn enkele cryptocurrency-handelaren en exchanges die zich in de afgelopen jaren bij de FIU-Nederland hebben willen aanmelden als meldingsplichtige instellingen. Zij vallen echter vooralsnog niet onder het bereik van de Wwft. Op Europees niveau is kortgeleden overeenstemming bereikt om onder meer platforms voor het omwisselen van virtuele valuta en zogenoemde 'custodian wallet providers' onder het bereik van de EU anti-witwasrichtlijn te brengen. Daarmee wordt de meldplicht ook voor hen op termijn van toepassing.

Ontvangen meldingen

Het afgelopen jaar zag de FIU-Nederland een grote stijging van het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties in relatie tot het gebruik van cryptocurrencies. Het gemiddeld aantal meldingen van ongebruikelijk transacties hierover bedroeg jaarlijks in de periode 2013-2016 zo'n 300, in 2017 steeg het aantal naar bijna 5.000. Zo'n 90% van deze meldingen heeft betrekking op bitcoins.

Op dit moment kan de FIU-Nederland geen meldingen van ongebruikelijke transacties onderkennen die verband houden met initial coin offerings (ICO). Dit is niet verbazingwekkend, omdat er bij een ICO doorgaans betaald kan worden met cryptocurrencies. Doordat er in die gevallen geen omzetting in geld plaatsvindt, maar uitsluitend transacties worden verricht middels cryptocurrencies, ontvangt de FIU-Nederland hier geen meldingen van.

De toename van het aantal meldingen kan worden verklaard vanuit de toegenomen populariteit van cryptocurrencies. De totale waarde van cryptocurrencies op dit moment is zo'n 660 miljard US dollar en zijn er 1.450 cryptocurrencies op ruim 7.500 markten³. Begin 2017 was de totale waarde van de markt nog zo'n 16 miljard US dollar.

Inzichten

De FIU-Nederland doet structureel onderzoek naar meldingen van ongebruikelijk transacties in relatie tot cryptocurrencies. Van de door de FIU-Nederland in de periode 2013-2017 ontvangen aan cryptocurrency te relateren meldingen van ongebruikelijke transacties, zijn er ruim 1.700 onderzocht. Hiervan zijn ruim 1.400 meldingen in circa 400 samengestelde dossiers verdacht verklaard en aan rechtshandhavende instanties beschikbaar gesteld.

In de meeste dossiers van de FIU-Nederland ontstond een beeld van het gebruik van cryptocurrencies voor verschillende witwashandelingen. Daarnaast zijn in sommige cryptocurrency gerelateerde transactieanalyses ook relaties met financiering van terrorisme en andere vormen van criminaliteit gelegd zoals mensensmokkel.

Op 15 augustus 2017 heeft FIU-Nederland naar aanleiding van onderzoek naar de aan- en verkoop van virtuele betaalmiddelen specifiek op dit terrein zogenoemde typologieën vastgesteld.⁴

Omvang

De totale omvang van de illegale component binnen het betalingsverkeer dat aan cryptocurrencies verbonden is, is niet vast te stellen door de FIU-Nederland. Zoals eerder beschreven, is bij de FIU-Nederland thans alleen zicht op gemelde ongebruikelijke transacties die te maken hebben met cryptocurrency gerelateerde geldstromen in het reguliere betalingsverkeer.

---

³ De bron betreft www.coinmarketcap.com

⁴ Zie www.fiu-nederland.nl/nl/witwas-typologieen

Ontwikkelingen

Zoals hiervoor aangegeven worden platforms voor het omwisselen van virtuele valuta en zogenoemde custodian wallet providers onder het bereik gebracht van de EU anti-witwasrichtlijn. Daarmee wordt de meldplicht ook voor hen op termijn van toepassing. De FIU-Nederland verwacht dat hierdoor haar inzicht op de risico's met betrekking tot het gebruik van cryptocurrencies in relatie tot het witwassen van geld en terrorismefinanciering zal toenemen. Immers, het moment van het omzetten van cryptocurrencies naar regulier geld (giraal tegoed of cash) is een belangrijk detectiemoment. Derhalve is het van belang dat de partijen die hier zicht op hebben, deze informatie kunnen gaan melden aan de FIU-Nederland.

De FIU-Nederland signaleert tevens dat de snelle technologische ontwikkeling van het betalingsverkeer, de groei van de online handel en de internationalisering van het betalingsverkeer als effect heeft dat de betaaldienstverlening sterk fragmenteert en internationaler wordt.

Daar staat tegenover dat steeds meer technologie, zoals analysesoftware en algoritmes, wordt toegepast voor het detecteren van witwasrisico's in het betalingsverkeer dat door meldingsplichtige instellingen wordt gemonitord.

Casuïstiek vanuit de opsporing

In onderstaande kaders zijn twee praktijkvoorbeelden te lezen van inzichten die zijn ontstaan naar aanleiding van opsporingsinterventies op cryptocurrency gerelateerde dossiers van de FIU-Nederland. Deze zijn ook reeds gepubliceerd via de website van de FIU-Nederland.⁵

Zie bijlage op volgende pagina.

---

⁵ Zie www.fiu-nederland.nl/nl/van-virtueel-geld-naar-harde-euros en www.fiu-nederland.nl/nl/nieuwe-casuïstiek-eenzame-kerst

BIJLAGE Casuïstiek

Casus 1

17-10-2017

Het bekendste virtuele betaalmiddel is de Bitcoin. Bitcoins zijn als betaalmiddel zeer populair bij deals via de schaduwzijde van het internet, zoals het darkweb. Criminelen die met hun illegale handel op deze wijze bitcoins verdienen, willen uiteraard op een anonieme wijze de virtuele valuta omwisselen naar cash geld.

Een houder van een privébankrekening bij een in Nederland gevestigde bank kwam in analyses naar voren vanwege een bepaald patroon in het rekeningverloop. Hij nam onder andere grote contante bedragen van zijn bankrekening op. Onderzoek in de politiesystemen gaf aan dat de man een jaar eerder aangifte van beroving had gedaan. Hij verbleef in een stil gedeelte van een openbaar gebouw toen hij van 7500 euro beroofd was. De niet in Nederland als inwoner geregistreerde man vertelde bij die aangifte niet dat hij contant bitcoins had willen aankopen van iemand waarmee hij afgesproken had.

Een transactieanalyse leerde al snel, dat hij voor miljoenen euro's aan contante opnames had verricht. Daarnaast waren er ook de nodige girale overboekingen naar en vanuit het buitenland. Op internet bleek de man onder een bedrijfsnaam te adverteren. Hij bood aan bitcoins aan te kopen tegen contant geld en dat bovendien binnen het uur te kunnen verzorgen. Daarbij berekende hij een courtage op de dagkoers van 8 respectievelijk 6 procent, afhankelijk van de hoogte van het te wisselen bedrag.

Meer dan voldoende reden voor de politie om een onderzoek naar het faciliteren van witwassen te starten. Samen met de Engelse politie werden drie verdachten geïdentificeerd en volgden hun aanhoudingen met witwassen als verdenking. De bedrijven die door hen werden gebruikt bleken niet te bestaan. Bij de omwisseling van bitcoins naar euro's werden geen vragen gesteld naar de herkomst en bleef de identiteit van de klant gegarandeerd onbekend.

Casus 2

3-1-2018

Het onderzoek startte in 2016 naar aanleiding van een analyse van de FIU-Nederland op basis van gemelde ongebruikelijke transacties, afkomstig van verschillende instellingen. Uiteindelijk bleek 1,4 miljoen euro met de meldingen gemoeid te zijn. Analyse leerde dat er weliswaar meerdere mensen bij de transacties betrokken waren, maar dat er één een centrale rol leek te hebben: de nu veroordeelde man.

De meldingen betroffen girale overboekingen, bitcoin transacties, contante betalingen en money transfers. De man hield zich bezig met dubieuze wisselpraktijken van bitcoins. Dat bleek ook wel want hij adverteerde uitgebreid op een website voor bitcoin-gebruikers waarbij hij hoge discretie bij aankoop van bitcoins beloofde. Met andere woorden: bij het wisselen geen lastige vragen over de herkomst van de bitcoins en geen vragen over de identiteit van de aanbieder. Vragen die juist wel door bonafide bitcoin-wisselkantoren worden gesteld.

Ondanks het betoog van verdachte en zijn advocaat was de rechtbank helder over wat de man te verwijten viel en beschreef dit dan ook gedetailleerd in het vonnis⁶. Door het team van de FIOD dat het onderzoek had uitgevoerd was de digitale recherche ingeschakeld om de historie van de door de verdachte aangekochte bitcoins te laten onderzoeken. Uit blockchain analyse kon vervolgens worden vastgesteld dat de ingewisselde bitcoins rechtstreeks of nagenoeg rechtstreeks afkomstig waren van handelstransacties op het darkweb. Zoals bekend betreft dit het deel van internet waar veelal illegale producten worden verhandeld. Bij zijn wisselactiviteiten gebruikte de verdachte overigens ook bankrekeningen van twee vriendinnen van hem om zo te proberen onder de radar te blijven.

De rechtbank deed naast het vonnis ook gelijk uitspraak over het af te pakken voordeel wat de verdachte uit zijn witwaspraktijken had verkregen. Ook hier hield het verweer van de advocaat geen stand en bepaalde de rechtbank dat de berekende 142.000 euro wederrechtelijk verkregen voordeel terugbetaald diende te worden.

---

⁶ Vonnis te raadplegen via <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBROT:2017:10225>.